

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Alfonsi Virvesii Canarien. Episcopi, Philippicæ
disputationes uiginti aduersus Lutherana dogmata, per
Philippum Melanchthonem defensa**

Virués, Alfonso de

Coloniae, 1542

VD16 V 1588

De dogmatum multitudine & uarietate. Philippica I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33625

F. ALFONSI VIR^a Fol. 1.

VESII THEOLOGI, CANARIENSIS

Episcopi, Philippicæ disputationes viginti, quibus quorundam Germanorum confessio, Carolo Cæsari Augustæ, iuxta Lutheri doctrinam exhibita, expenditur:

& Philippi Melanchthonis, pro eadem confessione, apologiæ respondetur.

Philippica I. De dogmatum multitudine & varietate, quæ & totius operis præfationem continet.

Vemadmodum inter omnes omnium gentium nationes, nulla fuit vnquã Germanis, aut fide constantior, aut moribus grauior, aut ingenij cãdore simplicior: ita inter omnes Christiani orbis prouincias, nulla se hactenus (quod aliarum pace dixerim) pietate insignem, religione supplicẽ, obseruatione frequentem, vtriusq; demum tum legibus, tũ magistratibus obtemperantem, æque præbuit atq; Germania. Quæ quidem ingenij vestri & pietatis antiquæ laudes, haud idcirco nobis in huius præfationis exordio attinguntur, viri Germani, vt vos primulũ blandis (quod ait Sapiens) fictisq; sermonibus Prouer. 26 captans, postmodum facilius traham in sententiã (haud em̃ n̄ estis, quibus assentatione, in re præsertim grauissima, possit imponi) sed vt indolis vestræ & ingenuitatis admoniti, meminertis: quæ nunc placita, leges, instituta maiorum cõtem-

A nitis,

nitis, eadem vos non ita pridem & suspexisse modestius, & retinuisse contentius, & fidelius præstitisse. Quod cū ita sit, indignum mihi videtur vestra grauitate (animaduertite quod vobis nō assentari decreuerim) ad vnius aut alterius homin-
 cionis qui nunq̃, quod illorum cum verba, tum opera satis produnt, sibi constiterunt, voces nō dicam quales, sed nouas, ita repente vosipso, & vestra oīa, (vitijs duntaxat exceptis,) mutasse, & aduersus rectiora monentes, ita obturasse aures, vt risu ac derisione, ne dicam maledictis & conuicijs excipia-
 tis eos, qui istam animi impotentiam sistere & temperare co-
 nantur. Hoc malum nō rerum ipsarum, quas deseruistis, aut veritatum mutatiōe accidit, sed communi hoīm (ne interim diuina iudicia perscrutemur) conditione, qua ita est hominū naturæ comparatum, vt quo se sublimius extulerit, etiam vir-
 tute ac fruge bona, eo sit illi velut in summo periculo cauē-
 dum studiosius, ne præcipatione collidatur. Omnium re-
 rum vicissitudo est (ait ille) non tantum humanarum, ver-
 etiam diuinarum, q̃ diu versantur inter homines: nihil est em̃
 tam præcellēs, tam sublime, tam diuinum, quod si per homi-
 nes geri, dispensari, aut quoq̃ modo disponi cōtingat, huma-
 nis defectibus non sit obnoxium, quando ea est animi nostri imbecillitas, mentis inconstantia, perplexitas rationis, vt quā
 veritatem maxime illi expedit retinere, in ea se veritate siste-
 re & confirmare intellectus humanus minime queat, nisi vir-
 tute diuina roboretur. Huic virtuti, quæ præsto est, quem-
 admodum pollicetur Christus, expetentibus, pulsantibus, implorantibus, nihil hostilius aduersatur quam perui-
 ac

Nihil tam
 purum
 quod defe-
 ctu careat.

Matth. 7
 Luc. 11

ac præfracta quædã præsumptio sapietia, qua sibi ipsi homo
 sufficere credens, cæteros omnes cæcutire & hallucinari, præ
 ut ipse sapit, arbitratur. Hic ille philautia morbus est, ut alti
 us tantorum malorum causas & exordia reputamus, qui ma
 ximam angelorum partem corrumpit, & ab illis in homines
 quasi contagione translatus, vniuersos in primo parente cor
 ripuit. Quem morbum ut cæterorum omnium caput & o
 riginem, diuini verbi Ecclesiastes ille Salomon significasse, va
 na atq; cohibere voluisse videtur: dum hominum ferme o
 mnium curas ac desideria vana pertæsus: aut (quod verius
 dixerim) spiritus sanctus per illum: studia quoq; nouos scri
 bendi libros, quinimo libidinē cōminiscendi noua dogma
 ta, quibus vetera fastidiri, simul & antiquari documenta in
 cipiant, disertissime iuxta ac saluberrime damnat. Verba, in
 quit, sapientium sicut stimuli & quasi clauī in altum defixi,
 quæ per magistrorum consilium data sunt a pastore vno,
 his amplius fili mi ne requiras: faciendi plures libros nullus
 est finis, frequensque meditatio carnis afflictio est. Videtur
 siquidem hæc diuini spiritus sententiā in illos maxime fer
 ri, qui alienam sapientiam præ dulcedine proprii erroris
 fastidire solent, & materias a veteribus catholicis non mo
 do pie, verum diligenter & erudite iam olim explicatas,
 rursus excutiunt, atque de alienis laboribus sibi gloriam
 aucupantes, amplissima vsurpant argumenta loquendi.
 Loquendi, inquam, quia nihil aliud lucri præter inane lo
 quacitatis nomen sibi referunt, nihil vtilitatis lectoribus af
 ferunt, præter humanæ alicuius adinventionis fumos: qui

A ij bus

Dogmata
 radix phi
 lautia.
 Eccle. 12

Pro sub a periculo
 regit amplexum

Cominiscendi
 quæ sunt in m
 que nō sūt. p. t. p.
 12. Deperire. Dm
 Eccle. 12 et tractu

F. ALFONSVS VIRVESIVS

bus ad veterum enarrationes, alioquin sufficētes, adiecti, argumentum doctrinae susceptum confundunt, potius quam illustrius reddant. Atq; vtinam hoc tantum damno contenta esset inanis gloriae in scribendo cupiditas, & non aliud deterrimum adiecisset: quo totius pudoris et reuerentiae metas transgressi, cum nihil praetermissum a maioribus, quod a nobis adijci possit, videamus, quae ab illis sapienter, simul & catholice dicta sunt, ambitiosa doctrinae ostentatione conuelli-
mus, illorum dogmata vellicantes oblique, interdum etiā & aperte damnantes. Eo deniq; temeritatis processit immanis haec philautiae nostrae rabies, vt in diuinas demū scripturas irrumpentes, nihil firmū, nihil stabile, nihil solidum illis, quantum in nobis est, permanere sinamus: quin quibusdam locis manifestam vim inferentes, quosdam prorsus infringentes, alios omnino negantes, omnia propemodum euertamus: ita vt fuerint, qui integros vtriusq; testamenti libros, alij qui alterum testamentum in vniuersum sustulerint, & in diuinā sapientiae oracula virgam sibi censoriam ausi sint arrogare. Hinc exortae haereses, schismata, sectae, factiones, & id genus alia portēta quae Paulus inter opera carnis connumerat. Nā illorum meditatio carnalis est omnino, Quod idipsum Salomon aperte significat, cum dicit eorum frequentem meditationem, carnis tantummodo afflictionem esse. Phantasmātū enim agitatio, organicas cerebri potentias exercens extenuat, & fatigat. Porro ex huiusmodi potentiarum, quae corporeae sunt, & ad carnis pertinent portionem, varietate, opinionum solet varietas exoriri. Alioquin tanta est animorum simili-
tudo,

Galat. 5.

Eccl. 12.

Vnde va-
rietas opi-
nionum.

tudo, vt intelligentiæ cōsensus philosophis aliquot imposue-
rit, vt crederent, alij eundem esse in cunctis hominibus intel-
lectum, quem cōmunem suis verbis appellant, alij diuersos
quidem, sed eisdem scientijs apud superos olim imbutos, at-
que adeo apud nos assensuros æque eisdem veritatibus, nisi
phantasmatum obstaret varietas, penes quæ vix hominem
inuenias, qui cum alio in opinando conueniat. Sicut em̃ exte-
rior corporis habitudo, ita & interior organica dispositio in
singulis hominibus propria est, & a ceterorum vnoquoque
diuersa, qui fit, vt in ijs quæ per organicę cogitatiōis specialia,
quæ vnicuiq; (vt diximus) propria sunt, contemplamur, in-
gens inter nos oriatur opinionum varietas: In ijs vero quæ
sola spiritus acie, intellectu scilicet, intuemur, summus sit om-
nium hominum in iudicando consensus. Id quod maxime
nobis vsuuenit, cū intellectus noster, sicut similitudinis sim-
plicitate vnus est, ita vnico tantum fidei & gratiæ lumine il-
lustratur. Cuius quidem luminis capax non est vlla quan-
tumlibet perspicax, & in fingendis nouis dogmatibus so-
lers corporea potētia, quoniam spiritus sanctus discipline ef-
fugiet fictum, & auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine in-
tellektu. Siquidem intellectualis & vera sapientia hoc distat
a phantasticis opinionibus, quod sine fictione discitur, & si-
ne inuidia comunicatur, vt quam non sibi quisq; priuatis
excogitauit proprii cerebri simulachris, sed in communem
omnium hominum vtilitatem Deus velut æquamento lar-
gitur cūctis, q̃ sese illa dignos exhibent & capaces: Alioquin
in malēuolam animam non introibit sapientia, neq; habitat

Sap. 1.

Sap. 7

Intellectu-
alis sapien-
tia distat a
phantasti-
cis opinio-
nibus.

Sap. 1

A iij in

Iacob. 3

in corpore subdito peccatis. Et spiritalis sapientia, quam aduersus carnalē Iacobus distinguit, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiēs, &c. Multa in hanc sententiam passim in sacris literis reperiuntur, q̄ omnia huc spectant, vt sciamus intellectualem sapientiam, hoc a phantastica opinione differre, quod illius veritatibus oēs fere homines (quorū animos philautia furor non corripuerit) facillime assentiuntur, in huius vero placitis, vix hominē inuenias, cui cum altero in vniuersum conueniat, nisi forte factione potius, q̄ doctrina, in cuiusq̄ verba iurauerint. Tunc em̄ coguntur homines, interdum q̄ minime probant, asseuerare: quinimo, quod non raro deprehensum est euenire, affectus ipse peregrinis dogmatibus semel addictus, vsq̄ adeo in cæteras animi potentias tyrannidem exercet, vt eas pro se cogat etiam iudicare, & intellectum (qui nudus alioquin & liber veritatem erat inuenturus) quasi refragantium cogitationum improbitate obruere. Verissime namq̄ dictum est a Quintiliano. Id quod iudices fuisse volunt, esse facili credere. Et sicut amātes de forma iudicare nō possunt, q̄ sensum oculorū premit amor, ita oēm ingrendæ veritatis rationē a nobis amitti, cū affectibus occupamur. Quamobrem haud immerito apud Ciceronē de natura deorū differentē C. Cotta Velleium idcirco falsum existimat, quod ante iudicauerit Epicurū se esse oportere, q̄ dogmata Epicuri cognouerit. Omnino animus commentitiæ opinionis fuco præuentus, sui cōpos non est, vt proprię adinventionis aut factitiij dogmatis, cui semel se addixit, deceptioni veritatis pulchritudinem præ-

præferre valeat. Trahitur vnusquisque nostræ a morbo illo, quæ diximus philautiæ, vt semper propria cōmunibus præferamus. Porro veritas & intellectualis sapientia, q̄ vna illam attingit, communissima est, opinio cuiusq̄ propria. Hinc fit, vt non modo hæretici, (quod quotidie experimur) singuli singulas condant hæreses, & vicissim seipsos, qui modo aduersus oēs alios pugnabant, infectent, illis damnātibus, quod his egregie luculentū apparet, & rursum his explodentibus, & irridentibus, quod illis maxime probatur: veræ & catholici, quatenus absq̄ pietatis dispendio licet, Scotus differat ab Aquinate, Durandus ab vtroq̄, Ariminensis ab omnibus: et quemadmodū olim philosophia, ita & nunc theologia in sectas pene innumerabiles sit dissecta, idque non sine magnis (quod aperte dixisse per sophos quosdam gymnasiarchas nō sit mihi fraudi) cruciatibus ingeniorū et conscientiarū interdū periculo non mediocri. Ego vero de his oībus ita iudico: vt q̄ ab ecclesia vniuersali perpetuo sunt credita, & obseruata, ea tanq̄ oracula diuina religiose suscipiam, & vniuersis hæreticorum dogmatibus præferam: Nihil enim aliud quā hæretici mihi sunt, quicunq̄ aduersus hæc scribunt aut docent. Quæ vero nouis sunt inter Christianos traditionibus exorta, ita vt nullo mō in sacris literis antea fuerint, illa, si conciliorum aut pontificum sint decreta, vt leges & placita Christianæ reipublice perquam vtilia venerabundus suscipiam. Quoties aut de diuinis aut humanis hisce legibus alicubi fortassis ambigitur, optima mihi legum interpretes est Christiani populi generatim recepta cōsuetudo, nam cæteræ omnes in-

terpre-

In tanta af-
fectionū
varietate
qd sequen-
dum.

Isaiæ 40
Iohan. 3

Perpetui-
tas et con-
stantia si-
gnū quo
dignosci-
tur eccle-
sia inter hæ-
reses.
Matth. 16

Variabāt
antiquan-
tū senten-
tijs inter-
dum, cons-
tendebant
vero pene
nunquā.

terpretationes, quas heretici hæcenus attulerūt, velut huma-
na figmenta, & carnis tantum prudentiæ innitentes, marces-
cunt et emoriuntur. Omnis namq; caro fœnum. Et quod na-
tum est ex carne, caro est. Cecidit fœnum, & quotidie cadit,
quod etsi diu aliquoties durare videatur, tandem arefcet, ver-
bum autē dñi manet in æternū. Cui verbo, quantūvis illud si-
bi oēs hæretici arrogant, sola ecclesia catholica innititur. Hu-
ius rei signū haud obscurū est, quod hæresibus cunctis pro-
cessu temporis euanescentibus, sola ecclesia catholica inter hæ-
reticorū turbines, & malorum Christianorū, quibus vterque
ordo satis abundat, alluuiōes permanet, et in æternum per-
manebit, vtpote aduersus quam neutra inferorū porta, nec er-
roris neq; iniquitatis preualere potest. Sed interim pene præ-
terieram tertium partitionis quæ proposita nobis est mem-
brum, hoc est, opinionū, q̄ inter orthodoxos sine fidei offen-
sione quotidie oriuntur. Horū omnia in quibus doctores si-
bi mutuo aduersantur, priuata mihi videntur & phantasti-
ca vtrorumq; frequenter commenta, semper tamen alterorū.
Quorū fortasse requiras, Illorum scilicet qui magis a veterū
doctrinis & traditionibus distant, nam (mea quidem senten-
tia) ea tñ ad intellectualem sapientiam pertinent, aut propi-
us accedunt, in quibus neotericis inuicem & cū veteribus cō-
uenit. Nec mihi obijci patiar quorundam antiquorū sapien-
tium sententias, quæ inter sese pugnare videntur: Illi em̄ fer-
me oēs operas suas diuinę philosophię studijs impendebāt,
quam tñ haud oēs æqualiter adipiscebantur, contingebatq;
illis, q̄ eandem rem simul, non tñ eadem loci intercapedine
intuens

intuentibus vsuuenire solet, vt quo quisque propinquior est
videndæ rei, verius atque distinctius de illa iudicare valeat,
quare ex locorũ vñ prospectus fieri contingit varietate, varia
necesse est oriri iudicia, quod si omnium proximus rem ipsam
cæterorum oculis æque admoueat, facile oēs tunc in vnus
sententiam discedunt, qñ non contentionis libidine, sed pro-
spiciendi varietate, & ab illo & a sese inuicem dissentiebant.
Vetere ergo sapiētium dissensio tam ciuilis erat et modesta,
vt facile in consensum mutua coalesceret admonitione, nūc
vero cum non de Christi gloria, sed de nostra vicissim con-
tendamus, neutri volumus alteris cedere. Hæc omnia haud
idcirco nobis dicuntur, vt conatus illorũ & labores damne-
mus, q ad diuinam sapiētiam per se quidem illustrissimam,
hominibus tñ velut ostentandam, & a suæ lucis fulgore ad
imbecillitatis nostræ captum accōmodandum, verbis et lite-
ris in ecclesia laborant, nouos edunt libros, interpretantur æ-
ditos, optima quæq; colligunt, obseruant, in ordines redigūt,
& quasi per classes distribuunt, proferunt in lucem, & sapiē-
tiæ suæ ad posteros monumenta relinquunt: Omnia em̃ hæc,
si non ad nouorũ dogmatum, quibus sophorum sibi titulos
parent, factiosam ostentationem sed ad sanctarum scriptura-
rum eruenda mysteria, aut optimarũ artium illustranda do-
cumenta, cum modestia simul et pietate fiant, & hic maxima
digni sunt laude, et grandes in futurum pijs doctoribus præ-
miorum cumulos parient: qm̃ qui docti fuerint, vt Prophe- Dani. 12
ta inquit, fulgebunt quasi splendor firmamenti & qui ad ius-
titiam erudiūt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates:

B & ab

1. Tim. 4 & ab apostolo Paulo duplici honore cēsentur digni, qui pascendo gregi Christiano laborant verbo & doctrina. Ceterum oportet eos qui in diuinis literis condiendis, excolēdis, & Christiano populo propinandis, incumbunt, pastoris illius vnici meminisse, a quo sumus huius disputatiōis exordiū auspicati. Ab illo em̄, iuxta Salomonem, veterē sapientiū verba prodierunt, q̄ per magistrorum consiliū data sunt sicut stimuli, & quasi clauī in altum defixi. His amplius, inquit, fili mi ne requiras. Rogat fortasse quispiam, quisnam sit ille pastor, qui sapientes, qui magistri, quorum consilio sapientium verba ab vno pastore profecta, ac nobis tradita perhibentur: Ego pastorem vnum Christum intelligo, qui de seipso prædicat. Ego sum pastor bonus, sapientes, prophetas, apostolos, ac cæteros vtriusque testamenti autores, magistros, vetera ecclesiæ columina, doctores scilicet antiquos, qui sacras literas interpretantes, non temere, non arroganter, non præcipiti humanæ existimationis affectu, sed consulto ac pia sollicitudine Christiana nobis dogmata tradiderunt, quibus amplius ne requiramus ab Ecclesiaste præcipitur: Nam in his versanti, etiam si multa composuerit volumina, non multi conduntur libri, sed vnus duntaxat mysteria producuntur, enarrantur, lucubrantur, & mortalium oculis admouētur: Vnius, inquam, nempe illius, cuius septē signacula soluere soli datum est agno. Quod si ab illorum, quos modo cōmemorauī vestigijs discedatur, mox immensa librorum simul et errorum confurgit farrago, q̄s accusandis & excusandis cū alijs, rursus dictentur, ædantur, inuulgētur.

Iohan. 10

Apoca. 1

tur: sit vt quod Ecclesiastes dixerat, faciendi plures libros nullus sit finis: Quod idipsum p̄s & catholicis viris non debet vitio dari, sed ijs, a quibus nouorum dogmatum iactatione non minus periculosa quam vana, quotidie prouocantur, quique nouas passim argutias in Christianæ simplicitatis perniciem comminiscuntur, quibus semel assertis, aut admissis vanitatibus patrocinentur. Nam (quod vulgo quoque dici solet) necesse est vni sustinendo mendacio accumulari multa, quippe quod eo quisque plus errat, quo per errorem semel ingrediens, longius fuerit progressus.

Facile, vt reor diuinatis viri Germani, imo potestis nihil obscure perspexisse, quorsum tendat tam longæ præfationis oratio. Vobis enim hoc, quicquid est nostri laboris, infumitur, vobis hisce nostris lucubrationibus insudatur, vt quando Germanis ferme omnibus, ad quos diuertere, migrare, aut accedere contigit, commodis ac perbenignis vñ in nostra peregrinatione sumus, hoc velut xeniolo erga vos gratitudinis hostimentum exhiberemus. Hac de causa admonitos inprimis hos esse volui, vnde inter vos, quibus hactenus religio erat, vellatum (quod aiunt) vnguem a maiorum præscriptionibus discedere, tam multiplicum dogmatum, tam multorum libellorum, tam diuersorum denique errorum scaturierint fontes, ex quibus fontibus, hæc animorum labes, quæ totam pene Germaniam infecit: quotidie permanat. Est nanque salutis maxima spes, & prope modum recuperatio, aduersæ valetudinis causas & principia habere comprehensa. Quin & obiter, dum totius

Inuestigā
suam sub
tuli stilo
Germanis
applicat.

F. ALFONSVS VIRVESIVS

argumenti primordia repeto, consilij etiam nostri rationem
 visus mihi sum declarasse. Nam decreui apud me post tot
 sapientissimos viros, quibus cum hactenus doctores vestri
 hisce de rebus sunt conflictati, in arenam vobiscum descende-
 re, non quod existimem quicquam me posse præstare, quod illi præ-
 termiserint, sed quod confessio quam triennium ab hinc Augu-
 stæ Vindelicorum in solenni conuentu Germaniæ Carolo Cæ-
 sari in primis Christianissimo obtulistis, maximam spem mi-
 hi facere videatur fore, ut quod in tam multis nobiscum conue-
 nire animum induxistis: in reliquis, si modo vobis illorum ratio ci-
 uiliter & modeste fuerit ostensa, minime sitis dissensuri. Nam
 hucusque tam vestri quam nostri sapientes, utriusque alteris longa con-
 tentionis simultate perosi, non minus conuicijs & scommati-
 bus, quam solidis rationibus, & scripturarum testimonijs conflixe-
 runt. Ego vero ab istis omnino abstinens, his tantum cum verbis
 tum rationibus utar, quod plurimum lucis, minimum contentio-
 nis causæ, ut spero attulisse videbuntur. Erunt permulti (scio)
 qui me frigidum, dilutum, & inertem propugnatorem eccle-
 siæ iudicabunt, ita sibi persuaferunt, quos semel iniusta here-
 sis nota anathemate deuouerint nullis esse verbis mollioris
 corrigendos, sed igne & ferro cominus, eminus vero con-
 uitijs & maledictis incessendos. Quorum tamen ego ut stu-
 dia non damno, ita iudicia nihil moror. Sim illis quantum-
 uis dilutus & frigidus, dum tamen Christianæ charitatis mi-
 hi ardor (Christo fauente) non desit. Sim logomachiae parum
 acer antagonistes, dum tamen Evangelicæ mansuetudinis
 spolia nobis contingant Christo suspendere. Quod si mi-
 nus

nus assequutus fuero, certe modestiæ meæ me nunq̃ poenirebit: vtpote quam mihi nullus incutit metus, sed prudentia suggerit Christiana. Illius igitur confessionis vestræ, quam mihi nunc demum videre contigit, occasionem arripies, ad ea quæ tam in illa, quam in apologia Philippi Melanchthonis eidem adiuncta, pro vobis & aduersum nos prolixius dicta sunt, respondebo: non quidem omnia vestra improbens, nec nostra quidem omnia probant (si modo nostra dicenda sunt omnia, quæ quorundam abusus, non bonorum doctrina aut approbatio inuexit) sed pro illis duntaxat, quæ sanctarum scripturarum & ecclesiæ autoritate subnixæ, impium est ab hominibus conuelli, pro mea virili parte propugnans. Vnde & hoc opus non confutationem, sed disputationem malui appellare, Quicquid enim disputando facturi sumus, melius re ipsa quam magnificis verbis vel speciosis nominibus declarabitur.

Philippica II. De primo articulo confessionis, quo continentur omnia ferme, quæ ad commune symbolum ecclesiæ spectant.

Primum omniū gratulor modestiæ vestræ Germani, quod multa in confessione prætermiseritis, quæ hæcenus non parvæ contentionis argumenta fuerunt, vt sunt purgatoriū cruciatus, diuorum imagines, peccatorum hyperboles, liberum arbitrium, & id genus alia. Cum enim istam animi magnitudinem, grauitatem, & eam, qua natura præditi estis, ingenuitatem ac libertatem

B iiij tem